

que se'ns han presentat com possibles.

B) Per què no ho lligaríem amb la història de *Josa*? Puix que aquest és també el nom d'una població catalana, situada en el mateix meridià que *Jorba* i amb inicial tan coincident. Si *Josa* ve del basc IAUSI 'avall', i ja que acabem de veure tan justificada la postposició de -BE: un IAUSI-BE seria 'sota la baixada, sota el pendent', que és justament la posició de *Jorba*, sota la serra que limita pel Nord la conca de l'Anoia, ja prop del fons de la vall, no gaire per amunt de la carretera general. El grup *sb*, sonoritzant la *s*, en faria naturalment *r*.

Però aquí topem amb un trilema morfo-fonètic, que priva o entrebanca el pas, en un sentit o l'altre. Si admetem que ja entraren *s* i *B* en contacte i col·lisió en època aborigen, la norma fonètica del basc (que hom ha vist també en bastants noms ibèrics) és que la *B* s'ensordeix en *P*, justament per això hi ha -PE en tants noms d'aquest grup (recordem *Aitzpe* > ibèric i cast. ASPE): llavors no hi hauria *r* si partim de *SP*!

Suposant que no hi hagués contacte de nivell aborigen entre *s* i *B*, això seria una de dues: o per una variant morfològica originària IAUSA-BE, però llavors és clar que el resultat seria **Jòseu* o **Joso* (tal com en *Àneu* o *Salò*); o bé amb IAUSIBE —llavors amb síncope catalana possible— es daria la condició necessària perquè es produís una *r*, i arribés a haver-hi síncope un dia: tanmateix més aviat podria ser que restés *Jòseu* sense sincopar, o almenys és segur que fóra síncope de data tardana, en que la -*B*- ja s'hauria fet -*v*-.

Si partim d'una base JÁUSA-BA, una -A- no s'hauria sincopat (cf. *vànova*, *vàneva* com en *Sádaba*); àdhuc si se sincopés llavors també hi hauria -*v*-; mentre que tenim -*b*- constant en les mencions antigues; i difícilment amb una síncope tan tardana deixaríem de trobar formes no sincopades, en una documentació antiga. abundant i ininterrompuda des del del S. X.

En fi, ja hem vist que d'AU basc havíem d'esperar *o* catalana, no pas la *o* de *Jorba*.

C) L'homònim (4) en suggereix una altra. Aquest *Jorba* era prop del riu *Huerva*. Riu important, de nom antic, certament pre-romà, i essent a Aragó (on la grafia *v* val tan poc) és de creure que vingui d'una base amb -BA, i que *ye* sigui diftongació de *ō*. Llavors podríem admetre: a) que hi hagués origen conjunt amb el del pròxim *Jorba*; b) que tots dos siguin pre-romans; c), anant més enllà, que essent ibèrics hi hagués aquí la l- amovible de tantes parelles de noms ibèrics.⁴

Però aquesta via també ens apartaria del navarrès *Yuarbe*, i també del català *Jorba*, puix que aquests no poden venir d'una base amb *ō*, que veiem tan

clara en el nom del *Huerba* (i a aquests tampoc fóra aplicable l'enllaç amb el basc LAUR-/IAUN- de la via A). I aquesta via, sense xocar amb les objeccions prohibitives de la B) exigeix una hipòtesi tan audaç, i mancada de tot suport, que porta al més gran escepticisme. Car també hi ha discrepància entre la *o* d'*Huerva* i la *o* de *Jorba*: o renunciem a unir-hi el *Jorba* de 1124, o hauríem de prescindir d'aquest en la qüestió de *Jorba*, i del nav. *Yuarbe*, tot i que era tan versemblant llur germanor.

D) En l'article *Biosca* he tingut ocasió de parlar de BIURBE que sembla haver estat el nom ibèric de Perpinyà (Schmoll, *Vorkelt. Idg. Hisp.* 62). Si no allí, ací deixem obert si aquí hi havia una postposició -*bi* o repetició de *bi-be* 'desota': impossible i poc important decidir en un sentit o en l'altre, quan sabem tan poc de l'ibèric, i al capdavant no sembla que una cosa exclogui l'altra. Car el que allí hem admès, i sembla ben sostenible, és que, igual que en *Biosca*, hi tinguem un derivat d'una variant ibèrica del basc *biotz* 'cor'.

Doncs qui sap si també per a *Jorba* podríem cercar un tal enllaç. admetent que s'hi havia afegit l'article basc: *BIURBEA 'sota el cor', 'davall del lloc cabdal' (sempre pensant en el castell). Això tindria l'avantatge considerable d'explicar millor la *o* tancada de *Jorba* (forma antiga *Jurba*), i també podríem dir que així recolzaríem en quelcom, que tot essent ibèric, és del domini català, no navarrès o bascongat. Fonèticament, però, caldria admetre un tractament BI > I > J, no inoït però rar i insòl en català. ¿Reforçar-ho suposant l'ajuda de la dissim. de les labials consecutives? Tal com VIVACIUS ha donat *ivaç*, al costat de *viatz*, *aviat*, VIVANDA > *vianda*, VILLA FABRORUM > (*ila*-*Fabror* (*La Febró*) i altres: majorment aquí, on hi pogué haver dues *bj*: (B)IURBA > *Jorba* al costat de *Bjurbja*.

Madur per a un vot més decidit de probabilitat. Les dificultats de la hipòtesi D), i pitjor les de C), tan visibles, obliguen a indulgent incredulitat; les de B) em deixen ben incrèdul; i tot obliga a negar resoltament qualsevol origen aràbic. L'origen iberobasc és segur, i molt versemblant que sigui per la via A), probablement en els termes que he recomanat.

¹ De renom també molt vast, i encara més durador que el del castell i els seus senyors. Cf. Ll.G. Otzet, *La Mare de Déu de la Sala. Notes històriques d'aquesta imatge i la seva capella, de la parr. de St. Pere de Jorba, amb Goigs i música*, 80 pp., in-8' (Iguualada 1926).— ² Si deixem de banda el cas isolat de *Calaf* (de naturalesa peculiaríssima, V. l'article), car dos o tres que hem trobat entre Tous i Sta Coloma de Q. (V. s.v. *Alqueria*) ja són força més a l'O., i són escadussers i noms ben menors.—

³ Endemés tots els casos de l- amovible que recordo són davant consonant; dubto que n'hi hagi davant